

BİR ÖZELLEŞTİRME ÖRNEĞİ

...DIŞA BAĞIMLI BİR ENERJİ KAYNAĞI OLAN DOĞALGAZ İLE ELEKTRİK ÜRETEBİR TERMİK SANTRALİN BUĞÜN KENDİ KAYNAKLARIMIZ İLE ÜRETTİĞİMİZ ELEKTRİK ENERJİSİNDEN DAHA PAHALI OLDUĞU BİR GERÇEKTİR. AYRICA BU İŞLETİCİ FIRMA TARAFINDAN DA RAKAMLARLA VERİLMEKTEDİR...

Özelleştirmenin dünya örneklerinin sonuçları ortaya çıkmaya başladığı yıllarda (ki bu özellikle 80'li yılların ortalarına denk gelmektedir) ülkemizde de özelleştirme uygulamaları yavaş yavaş başlamıştı. Değişik tarihlerde çıkarılan yasalar ve KHK'ler bir tarafa Türkiye'de özelleştirme uygulama yöntemlerini belirleyen esas yasa birçok eksiği ile beraber (4046 sayılı yasa) 1994 yılının Kasım ayında yürürlüğe girdi. Bu yasa ile özelleştirme yasal bir zemine oturtulmuştu. Aradan geçen 13 yılda ülkemizde yapılan özelleştirmelerin büyük bir bölümü bu yasa çerçevesinde birçok yanlışlarıyla gerçekleştirildi.

Özelleştirme uygulamalarında yaşanan hukuk dışılıklarla birlikte uygulamalarda çalışanlar yönünden, ekonomi yönünden de olumsuzluklar yaşandı ve yaşanmaya devam ediyor. 4046 sayılı yasa yürürlüğe girdiği tarihten bugüne 9 kez değişikliğe uğramıştır. KİT'lerin satışı ile başlayan özelleştirme uygulamaları farklı yöntemleri belirleyen yasalar ile diğer sektörlerdeki özelleştirmelerin yapılacağı yasalardır. Özellikle

Ayla YILMAZ

KİGEM (Kamu İşletmeciliği Geliştirme Merkezi) Genel Sekreteri
kigem2000@hotmail.com

enerji alanında Yap-İşlet-Devret, Yap-İşlet, İşletme Hakkı Devri gibi özelleştirmelerin yasalardır. Bu yazımızda Yap-İşlet yöntemi ile yapılan bir özelleştirme örneğini sizlere aktarmak istiyoruz.

1997 yılında yürürlüğe giren 4234 sayılı yasa, "Yap-İşlet Modeli ile Elektrik Üretim Tesislerinin Kurulması ve İşletilmesi ile Enerji Satışının Düzenlenmesi Hakkında Kanun" ile termik santrallerin yapılması ve işletilmesi yöntemleri belirlenmiştir. Bu yasanın yürürlüğe girmesinin ardından Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Yap-İşlet yöntemi ile Adapazarı (700MW), Ankara (700MW), Gebze (1400MW) ve İzmir (1400MW) Doğalgaz Santralleri ile İskenderun (1000MW) İthal Kömür Santrallerinin gerçekleştirilmesine karar vermiştir.

İhale sonunda bugün değineceğimiz İzmir Doğalgaz Dayalı Termik Santrali için 1998 yılında TEAŞ ile ENKA İntergen Konsorsiyumu bir sözleşme imzalamıştır. Sözleşmenin konusu İzmir bölgesinde

doğalgaza dayalı termik santral kurma ve işletmedir. ENKA İntergen Konsorsiyumunun bakanlık ile imzaladığı sözleşmenin gazetelere yansımalarının ardından KİGEM, bu sözleşmelerin yürütmesinin durdurulması ve iptali için dava açmıştır (İskenderun hariç diğer bölgelerdeki santrallere de dava açılmıştır). Davada ileri sürülen gerekçeler, 4283 sayılı yasanın Anayasa'ya aykırı olduğu ve Anayasa'ya aykırı bir yasaya dayanılarak yapılan sözleşmenin de hukuka aykırı olduğudur. Bu yasaya dayanılarak yapılan sözleşme imtiyaz niteliği taşıdığı halde Danıştay'ın incelemesinden

geçirilmemiş olması da ayrı bir itiraz konusu olmuştur.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, mahkemeye verdiği cevapta, yaptıkları işlemin Anayasa'ya aykırılığının söz konusu olmadığını ve işlemlerin hukuka uygun olarak gerçekleştirildiğini belirtmiş, KİGEM'in dava açma ehliyeti olmadığından bahisle davanın reddedilmesini savunmuştur.

10.05.1999 tarihinde Ankara 8. İdare Mahkemesi KİGEM'in hukuki statüsü karşısında dava açma ehliyeti olmadığı gerekçesi ile yürütmeyi durdurma talebimizi reddetmiştir.

KİGEM, bu karar üzerine Danıştay 10. Dairesine kararın bozulması istemi ile itiraz etmiş, KİGEM'in dava açma ehliyetinin olduğu belirtilmiş ve daha önceki gerekçeler yinelenmiştir. Aradan geçen süre içinde Hazine Müsteşarlığı ve BOTAŞ davaya müdahil olma taleplerinde bulunmuştur.

1998 yılında açılan bu davalara Danıştay 10. Dairesi tarafından ilk olumlu karar 10.06.2005 yılında verilmiş ve 08.10.1998 tarihli sözleşmenin yürütmesinin durdurulmasına karar verilmiştir. Danıştay 10. Dairesi bu kararı verirken Anayasa Mahkemesi'nin 08.06.1994 tarih ve E:1994/71, K:1995/23 sayılı kararında yer alan kamu hizmeti kavramına yer vermiş ve Enerji'nin de önemli bir kamu hizmeti olduğunu aşağıdaki gibi açıklamaktadır.

"Toplumsal yaşamın zorunlu gereksinimleri karşılayan hizmetler, nitelikleri gereği kamu hizmeti olarak görülmüştür. Düzenlilik ve süreklilik kamu hizmetinin önemli öğelerinden birini oluşturur. Çünkü bunun yokluğu toplum yaşamını alt üst eder. Kamu hizmetinin uzun süreli olarak özel

girişime gördürülmesi için yapılan sözleşmeler de bir "imtiyaz sözleşmesi" niteliğindedir. Ve bu sözleşme Danıştay tarafından incelenmelidir".

Bakanlık tarafından kararın düzeltilmesi talebi Danıştay 10. Dairesi tarafından da reddedilmiştir.

Sözleşmenin imzalanmasının üzerinden geçen yaklaşık yedi yıl gibi bir süre içinde santral kurulmuş ve işletmeye alınmıştır. Elbette bu kararın uygulanmasını engelleyecek bir durum değildir. Hukukun gereği de kararın uygulanmasını emreder. Ancak, hukukun üstünlüğünü yerine göre savunanlar 30 günlük süre içinde kararı uygulamak yerine 30'ncü gün bir "Bakanlar Kurulu Prensipten Kararı" ile kararın uygulanmamasını sağlamışlardır. KİGEM, kararı uygulamayanlar hakkında suç duyurusunda bulunurken bir taraftan da Bilgi Edinme Yasası'nın sağladığı haktan yararlanmak için "yayınlanmayan" Bakanlar Kurulu Prensipten Kararı'nı tarafımıza iletilmesini talep etmiştir. Başbakanlık Müsteşarı Ömer Dinçer'in imzasını taşıyan yanıtta "Hizmete Özel" gizlilik derecesi bulunduğundan verilemeyeceğini ifade edilmiştir. Ancak, yazıda tarih ve numarası verilen Bakanlar Kurulu Prensipten Kararı KİGEM tarafından dava konusu edilerek kararın iptali istenmiştir. Bu arada suç duyurusuna ilişkin Enerji Bakanlığı tarafından Savcılığa verilen yanıtta "...kamu yararı gözetilerek bu kararın alındığı ve görevliler hakkında soruşturma izni verilip verilmemesine yönelik bir inceleme yapılmasına mahal bulunmamaktadır" denmiştir.

Danıştay 13.Dairesi'ne prensip kararının iptali için açılan davaya Danıştay 13.Dairesi tarafından "...hukuk düzenimizde Danıştay, bölge idare, idare vergi mahkemelerinin kararlarının gereğinin idarece geciktirilmeksizin yerine getirilmesi kaçınılmaz bir zorunluluktur" gerekçesi ile "Yürütmeyi Durdurma" kararı verilmiştir. İdare, yargının verdiği kararı uygulamamakta ısrarcı davranmaktadır. Bu yalnızca KİGEM'in sorgulayacağı bir sonuç değildir. Yargının bağımsızlığını savunanlar, hukukun üstünlüğüne inana herkesin ve her kurumun sorgulayacağı bir sonuçtur. Biz hukuksuzluklara karşı itirazlarımızı yargı yoluyla sürdürmeye devam edeceğiz. Çünkü burada "kamu yararı" gerekçesiyle yargı kararını uygulamayanlar kamunun yararını değil zararını gözetmeye devam etmektedirler. Dışa bağımlı bir enerji kaynağı olan doğalgaz ile elektrik üreten termik santralin bugün kendi kaynaklarımız ile ürettiğimiz elektrik enerjisinden daha pahalı olduğu bir gerçektir. Ayrıca bu işletici firma tarafından da rakamlarla verilmektedir. Doğalgaz ile elektrik üreten bir santralin Yakıt Hariç Enerji Birim fiyatı 2003 yılında 2.09 cent, 2004 yılında 1.93 cent, 2005 yılında 1.85 cent, 2006 yılında ise 1.88 cent'tir. Konunun uzmanı olan kişilerin bu rakamları daha iyi değerlendireceklerine inanıyorum.